

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada- Government

RAPORTI VJETOR (Janar-Dhjetor 2017)

PËR

**PARANDALIMIN E EKONOMISË JOFORMALE, PASTRIMIN E PARAVE,
FINANCIMIN E TERRORIZMIT DHE KRIMEVE FINANCIARE NË KOSOVË
(2014-2018)**

Maj 2018, Prishtinë

1. PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE	5
2. HYRJA.....	8
3. OBJEKTIVI, METODOLOGJIA DHE PËRKUFIZIMET	9
3.1. Objektivi.....	9
3.2. Metodologjia	9
3.2.1. Kontribuesit	9
3.2.2. Metodatat direkte	10
3.2.3. Metodatat indirekte.....	10
3.3. Përkufizimet.....	10
4. ANALIZA E GJETJEVE NË PARANDALIMIN E EKONOMISË JOFORMALE, PASTRIMIT TË PARAVE, FINANCIMIT TË TERRORIZMIT DHE KRIMEVE EKONOMIKE DHE FINANCIARE.....	12
4.1. Zhvillimi i regjimit për luftën kundër ekonomisë jo formale dhe krimit financiar në Kosovë.....	12
4.2. Implementimi i Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018 nga 01.1.-31.12.2017.....	13
4.2.1. Krijimi i mekanizmave për implementim dhe mbikëqyrje	13
4.2.2. Strategjia Kombëtare dhe Plani i veprimit 2014-2018 dhe statusi i implementimit të tyre.....	13
4.2.3. Gjetjet	16
4.3. Rezultatet Operative mbi Parandalimin e ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve ekonomike dhe financiare 2013-2017	17
4.3.1. Objektivat operative të përcaktuara në Planin e veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018	17
4.3.2. Parandalimi i ekonomisë joformale	17
4.3.3. Procedura penale për pastrim të parave, financim të terrorizmit dhe krimeve ekonomike dhe financiare	19
4.3.4. Gjetjet	21
4.4. Rezultatet operative të parandalimit të ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare dhe ekonomike	22
4.4.1. Objektivat operative të përcaktuara në Plan Veprimin e Strategjisë Kombëtare 2014 - 2018	22
4.4.2. Parandalimi i ekonomisë joformale	22
4.4.3. Procedura penale për pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve ekonomike dhe financiare	24
4.4.4. Gjetjet	30
5. KONKLuzionET DHE REKOMANDIMET NË LIDHJE ME PARANDALIMIN E EKONOMISË JOFORMALE, PASTRIMIT TË PARAVE, FINANCIMIT TË TERRORIZMIT SI DHE KRIMEVE EKONOMIKE DHE FINANCIARE	31
5.1. Implementimi i Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018.....	31
5.1.1. Konkluzionet dhe rekomandimet.....	31
5.2. Performanca operative.....	32
5.2.1. Konkluzionet dhe rekomandimet.....	32

LISTA E TABELAVE

1. Llojet e të hyrave në buxhetin e Qeverisë së Kosovës 2011-2017 në miliona.
2. Vlera e mbledhjes së detyrueshme të tatimeve dhe taksave doganore dhe akcizës të prapambetur 2017.
3. Rezultatet Operative të NjIF-K 2017.
4. Krimet financiare të evidentuara nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Këshilli Gjyqësor i Kosovës 2010-2017.
5. Vlera e fondeve të sekuestruara dhe konfiskuara nën menaxhimin e Agjencisë për Menaxhimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe Konfiskuar 2010-2017.
6. Vlera e mbledhjes së detyrueshme të tatimeve, taksave doganore dhe të hyrave tjera, janar-dhjetor 2017 dhe janar-dhjetor 2016.
7. Vlera e mbledhjes së detyrueshme të tatimeve, taksave doganore dhe të akcizës së prapambetur, janar- dhjetor 2017 dhe janar-dhjetor 2016.
8. Rezultatet Operative të NjIF-K në 2017.
9. Krimet financiare të evidentuara nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës, janar- dhjetor 2017.
10. Krimet financiare të proceduara për ngritje të padive nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës, janar- dhjetor 2017.
11. Vlera neto e pasurisë së sekuestruar gjatë hetimeve të Policisë së Kosovës, Doganës së Kosovës dhe Administratës Tatimore, janar- dhjetor 2017.
12. Vlera e fondeve të sekuestruara dhe konfiskuara, 2014-2017.
13. Dënimet e krimeve financiare nga Gjykatat themelore, janar- dhjetor 2017.
14. Vlera totale e vendimeve për konfiskim nga Gjykatat Themelore, janar- dhjetor 2017.
15. Vlera e pasurisë së sekuestruar dhe konfiskuar nën menaxhimin e Agjencisë për Menaxhimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe Konfiskuar, janar- dhjetor 2017.

LISTA E GRAFIKONEVE

1. Grafiku i procesit të implementimit dhe mbikëqyrjes së Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018

LISTA E SHTOJCAVE

1. Shtojca 1, e Planit Kombëtar të veprimit 2014-2018 - treguesit kyç të performancës për procedurën penale për krime financiare.

1. PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE

Historiku

Ekonomia joformale, krimet financiare dhe ekonomike, përfshirë këtu edhe pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe korrupsioni, janë faktorë të cilët shkaktojnë dëme serioze në ekonomi dhe ndikojnë negativisht në mirëqenien e shoqërisë në tërësi. Këto fenomene të dëmshme ndryshojnë në natyrë dhe shtrirje, varësisht zhvillimeve ekonomike, prandaj, është e rëndësishme që kontribuesve dhe opinionit si tërësi të ju ofrohen informata të sakta dhe gjithëpërfshirëse me qëllim të ngritjes së vetëdijesimit të tyre dhe informimit për ndërmarrjen e politikave parandaluese nga niveli më i lartë institucional.

Qeveria e Republikës së Kosovës e cila me aprovimin e Strategjinë kombëtare dhe Planin e veprimit të Republikës së Kosovës për Parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018 (më tutje referuar si Strategjia Kombëtare dhe Plani i Veprimit 2014-2018), ka ndërmarrë veprime për implementimin e planit të veprimit të cilat kanë pasur efekte pozitive në ekonomi. Strategjia dhe plani i veprimit janë të bazuara në të gjeturat e raportit mbi vlerësimin e riskut nacional ku janë identifikuar gjashtë objektiva kryesore, siç janë:

1. Ngritja e vetëdijes për ndikimet në ekonominë joformale dhe krimeve financiare
2. Forcimin e parandalimit dhe luftës kundër ekonomisë joformale dhe krimeve financiare duke përmirësuar transparencën, llogaridhënien, qeverisjen e mire dhe partneritetin social
3. Promovimi i procedurave të inteligjencës, hetimit, ndjekjes penale, gjyqësore, dhe të zbatimit për shpëlarjen e parasë, financimit të terrorizmit dhe krimeve të tjera financiare
4. Forcimi i kapaciteteve të Institucioneve Relevante
5. Zhvillimi dhe aplikimi i qasjes pro-aktive karshi bashkëpunimit ndërkombëtar në parandalimin e pastrimit të parave, financimit të terrorizimit dhe krimeve financiare
6. Zhvillimi i legjislacionit kombëtar në pajtim me standardet ndërkombëtare dhe sigurimi i zbatimit të tij efikas.

Për trajtimin e këtyre objektivave është hartuar plani i veprimit fillimisht me 51 aktivitete të cilat janë në proces të implementimit. Në mesin e 51 aktiviteteve, aktiviteti 2.1.1 i Planit të veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018, kërkon që të hartohen Raportet e gjendjes, të bazuara në fakte, me fokus në ekonominë joformale dhe krimin financiar në Kosovë, në baza të rregullta 6 mujore, për të mbështetur institucionet relevante jo vetëm në planifikimin strategjik dhe operativ, por po ashtu edhe në ngritjen e vetëdijes në shoqëri nëpërmjet komunikimit.

Raporti vjetorë për Parandalimin e Ekonomisë Joformale dhe Krimeve Financiare në Kosovë mbulon aktivitetet e zhvilluara dhe rezultatet e arritura gjatë periudhës kohore 01.01.-31.12.2017.

Metodologjitë

Sekretariati¹ ka hartuar Raportin gjatë mujor dhe raportin vjetor të gjendjes duke përdorur metodat direkte dhe indirekte, duke i kushtuar vëmendje kritereve subjektive dhe objektive. Grupi Punues Qeveritar² është përgjegjës për rishikimin dhe aprovimin e raporteve vjetore të ofruara nga Sekretariati.

Metodat direkte kanë përfshirë intervista dhe takime që ka pasur për objektiv marrjen e informatave lidhur me kriteret subjektive si nga niveli operativ po ashtu edhe nga ai menaxherial të organizatave që përfaqësojnë sektorët publikë, privatë dhe ata të tretë.

Metodat indirekte kanë përfshirë analizat e raporteve të mëparshme të vlerësimit dhe analizave, statistikave dhe kornizës ligjore. Qëllimi ishte të merren informata lidhur me kriteret objektive.

Në këtë Raport vjetor të gjendjes, Sekretariati ka: mbledhur informata, kryer një analizë, përgatitur gjetjet, nxjerrë konkluzione dhe ka paraqitur një sërë rekomandimesh.

Analizat dhe gjetjet

Qeveria e Republikës së Kosovës ka krijuar një mekanizëm për hartimin, rishikimin, miratimin, implementimin dhe mbikëqyrjen e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018.

Strategjia Kombëtare 2014-2018 përfshin një Instrument për monitorim dhe rishikim, si një shtojcë, që kërkon institucionet përgjegjëse që rezultatet e procesit të zbatimit të Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit 2014-2018 duhet të raportohen në baza të rregullta duke përdorur instrumentin “Monitorimi dhe Rishikimit i aktiviteteve”.

Gjatë implementimit të aktiviteteve, Sekretariati në bashkëpunim me institucionet tjera relevante, ka identifikuar dobësitë të cilat përbëjnë rrezik për implementimin e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018. Këto dobësi kryesisht janë të ndërlidhura me objektivat strategjike të Planit të Veprimit (2 dhe 4) si në vijim:

- Objektiva 2: Forcimin e parandalimit dhe lufta kundër ekonomisë joformale dhe krimit financiar duke rritur transparencën, përgjegjshmërinë, qeverisjen e mirë dhe partneritetin shoqëror; dhe
- Objektiva 4: Përforsimi i kapaciteteve të institucioneve relevante

¹Sekretariati është themeluar dhe udhëhiqet nga Ministria e Financave duke u bazuar në Strategjinë kombëtare të Republikës së Kosovës për Parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018. Detyrat e tij janë mbështetja e Qeverisë, përmes Grupit punues qeveritar, në hartimin, rishikimin, ndryshimin dhe mbikëqyrjen e Strategjisë kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018.

² Ibid.

Bazuar në Strategjinë Kombëtare dhe Planin e veprimit 2014-2018, gjatë periudhës raportuese, Ministria e Financave, nëpërmjet Sekretariatit, ka vazhduar me grumbullimin e të dhënave për periudhën Janar-Dhjetor 2017 për rezultatet operative të organeve përgjegjëse për zbatimin e ligjit përfshirë edhe gjyqësorit, ku këto të dhëna janë analizuar nga sekretariati kundrejt indikatorëve matës. Pavarësisht progresit të regjistruar mbeten ende sfida të cilat duhet të trajtohen, sfida këto që kanë të bëjnë me procesin e efikasitetit dhe transparencës në kuptimin e përpunimit të dhënave kualitativ.

Konkluzionet dhe rekomandimet

Me qëllim të parandalimit të realizimit të rreziqeve strategjike dhe operative, Sekretariati ka nxjerrë konkluzione dhe rekomandime për Qeverinë. Ato fokusohen në këto fusha:

1. Në përputhje me Shtojcën 1, të aktivitetit 2.4.1 të Planit të veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018, duhet vazhduar së ofruari Sekretariatit informata 6-mujore në lidhje me performancën operative dhe rezultatet e autoriteteve përgjegjëse për parandalimin e ekonomisë joformale dhe të procedurës penale për krimet financiare;
2. Në përputhje me aktivitetin 2.4.3 të Planit të veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018, për bërjen e vlerësimit të nevojave për trajnim të Përbashkët, Strategjinë dhe Programin për sektorin publik, privat dhe të tretë në lidhje me parandalimin dhe zbulimin e ekonomisë joformale, dhe krijimin e programit trajnues kualitativ nga PK, kërkohet definimi dhe alokimi i buxhetit prej 30,000 EUR për implementimin e Programit të trajnimeve për parandalimin e pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare; aktiviteti i cili vazhdon të mbetet i pa-kompletuar që nga periudha e vitit 2014.
3. Të sigurohet që institucionet përgjegjëse administrative, zbatimit të ligjit dhe gjyqësore për parandalimin e ekonomisë joformale dhe procedurën penale për krimet financiare të përgatisin plane të performancës për vitin financiar 2017 e tutje, duke përfshirë objektiva të qarta në nivel institucional, masat e tyre të implementimit si dhe indikatorët kyç të performancës në lidhje me parandalimin e ekonomisë joformale dhe procedurën penale për krimet financiare. Në këtë kontekst do të vendoset një llogaridhënie më e madhe në përmbushjen e objektivave të institucioneve përkatëse në luftimin e dukurive në fjalë.
4. Me qëllim të ngritjes së performancës nga institucionet përgjegjëse të sigurohet që buxheti qeveritar për vitet në vijim të përfshijë objektivat e nivelit kombëtar në lidhje me parandalimin e ekonomisë joformale dhe procedurën penale për krimet financiare për institucionet përgjegjëse administrative, të zbatimit të ligjit dhe gjyqësore.

2. HYRJA

Hartimi i Raportit vjetor të gjendjes për vitin 2017 është i bazuar në aktivitetin 2.1.1 të Planit të veprimit të Strategjisë Kombëtare të Republikës së Kosovës për parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018. Këto dokumente të politikave janë aprovuar nga Qeveria e Kosovës me 28.01.2014.

Objektivat e Raportit vjetor të gjendjes janë si në vijim:

- Mbështetja e institucioneve relevante të sektorit publik, privat dhe të tretë në planifikimin dhe vendim-marrjen strategjike dhe operative;
- Të sigurojë informata në lidhje me fushat e fokusit të vlerësimeve specifike të rrezikut, sondazheve, hulumtimeve dhe studimeve për parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar;
- Rritja e komunikimit dhe ndërgjegjësimit në mesin e shoqërisë për parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar;
- Sigurimi i informatave të bazuara në fakte për organizatat ndërkombëtare dhe mediat në lidhje me ekonominë joformale dhe krimeve financiare në Kosovë, si dhe mekanizmave parandaluese në dispozicion.

Raporti vjetor i gjendjes, i cili hartohet çdo vit, përmban informata të agreguara të raporteve gjysmë-vjetore në lidhje me statusin e implementimit të Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018. Raporti gjithashtu përmban informacione mbi situatën dhe zhvillimet aktuale sa i përket performancës operative dhe rezultatet në parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar në bazë të objektivave dhe treguesve kyç të performancës të përcaktuara në Shtojcën 1 të Planit të Veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018. Rezultatet e zbatimit të procesit janë të përcaktuara në Instrumentin për Monitorim dhe Rishikim.

Raporti i të gjeturave në parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar në Kosovë është hartuar nga Sekretariati³ i cili është themeluar nga Ministria e Financave, i cili raport është miratuar nga Grupi Punues Qeveritar⁴. Raporti vjetor i gjendjes për vitin 2017 mbulon aktivitetet e zhvilluara dhe rezultatet e arritura gjatë periudhës kohore 1.1.-31.12.2017.

³Sekretariati është themeluar dhe udhëhiqet nga Ministria e Financave duke u bazuar në Strategjinë kombëtare të Republikës së Kosovës për Parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018. Detyrat e tij janë mbështetja e Qeverisë, përmes Grupit punues qeveritar, në hartimin, rishikimin, ndryshimin dhe mbikëqyrjen e Strategjisë kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018.

⁴Grupi punues qeveritar udhëhiqet nga Ministri i financave dhe anëtarët tjerë në nivel të udhëheqësve janë: MD, MPB, MTI, MPMS, PK, DK, ATK, Kryeprokurori i shtetit, BQK, Gjykata supreme, Agjensia kundër korrupsion dhe NJIF-i.

3. OBJEKTIVI, METODOLOGJIA DHE PËRKUFIZIMET

3.1. Objektiv

Qeveria e Republikës së Kosovës miraton Strategjinë Kombëtare dhe Planin e veprimit të Republikës së Kosovës 2014-2018. Qëllimi i Raportit vjetor të gjendjes është që t'i sigurojë Qeverisë, kontribuesve të tjerë në kuadër të regjimit të parandalimit si dhe shoqërisë si tërësi, informata në lidhje me statusin e implementimit të Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018.

Qëllimi i Raportit vjetor të gjendjes është gjithashtu të sigurojë një analizë të ekonomisë joformale dhe pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve të tjera financiare brenda Kosovës. Nga ana tjetër, i njëjti raport përfshin informata në lidhje me rezultatet operative të organeve administrative, zbatimit të ligjit dhe gjyqësorit të cilat janë përgjegjëse për masat parandaluese në luftën kundër këtyre dukurive të dëmshme.

Për më tepër, nëpërmjet këtij raporti synohet ofrimi i informatave Qeverisë dhe kontribuesve të tjerë në identifikimin e trendeve të reja të krimit dhe fenomeneve, si dhe praktikave të mira sa i përket parandalimit të ekonomisë joformale dhe krimit financiar.

3.2. Metodologjia

3.2.1. Kontribuesit

Qeveria e Republikës së Kosovës është përgjegjëse për mbështetjen e Grupit punues qeveritar në miratimin, rishikimin, implementimin dhe mbikëqyrjen e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018. Ata ndihmohen nga Sekretariati, i themeluar nga Ministria e Financave.

Sekretariati do të hartojë raporte të gjendjes faktike gjashtëmujore për miratim nga Grupi punues qeveritar.

Sekretariati drejtohet nga një përfaqësues i Ministrisë së Financave. Anëtarët e tjerë janë përfaqësues nga:

- Ministria për Integritet Evropian;
- Policia e Kosovës;
- Dogana e Kosovës;
- Administrata Tatimore e Kosovës;
- Njësia për Inteligjencë Financiare e Kosovës;
- Zyra e Kryeministrit të Kosovës;
- Koordinatori Kombëtar për krime ekonomike;
- Ministria e Drejtësisë.

3.2.2. Metodat direkte

3.2.2.1. *Takimet dhe intervistat*

Gjatë vitit 2017, është organizuar një (1) konferencë me sektorin privat dhe të tretë dhe tri (3) takime, përfshirë takimet e karakterit të punëtorisë të Sekretariatit, ku temat e këtyre takimeve kishin të bëjnë me ecurinë e implementimit të Planit të veprimit dhe të arriturat në rezultatet operative në luftimin e ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit, krimeve ekonomike dhe financiare. Gjithashtu, janë diskutuar planet e veprimit për vitin 2018 e tutje dhe përkrahja e mekanizmave ndërkombëtarë në arritjet e qëllimit dhe objektivave të Strategjisë.

3.2.3. Metodat indirekte

Metodat indirekte përfshinë grumbullimin dhe analizimin e të dhënave në krahasim me raportet e mëparshme të vlerësimit të rrezikut, si dhe statistikave në lidhje me performancën strategjike dhe operative.

3.3. Përkufizimet

Ekonomia joformale

Ekonomia joformale përbëhet nga ekonomia gri joformale dhe ekonomia e zezë joformale.

Ekonomia gri joformale

Ekonomia gri joformale përbëhet nga aktivitete që janë produktive dhe të ligjshme, por fshihen qëllimisht nga autoritetet publike për ta shmangur pagesën e taksave dhe/ose kontributeve të sigurimeve shoqërore ose për t'iu përmbajtur rregullave. Të ardhurat nga ekonomia gri joformale duhet të taten. Ky përkufizim është në përputhje me atë të OECD-së.⁵

Ekonomia e zezë joformale

Ekonomia e zezë përbëhet prej të ardhurave nga krimi. Ajo përfshin aktivitetet prodhuese që gjenerojnë të mira dhe shërbime të ndaluara me ligj ose që janë të paligjshme, kur kryhen nga prodhues të paautorizuar. Ky përkufizim është në përputhje me atë të OECD-së.⁶

Pastrimi i parave

Pastrimi i parave nënkupton⁷ çdo sjellje me qëllim të maskimit të origjinës së parave apo pasurisë tjetër të fituar nga një vepër dhe përfshin:

⁵Matja e Ekonomisë jo të observuar- Një manual, OECD, 2015.

⁶Ibid.

1. Konvertimin ose çdo transferim të parave apo pasurisë tjetër që buron nga veprimtaria kriminale;
2. Fshehjen ose maskimin e natyrës së vërtetë, origjinës, vendndodhjes, ofrimit, lëvizjes, pronësisë ose të drejtave në lidhje me para ose pasuri tjetër që rrjedh nga veprimtaria kriminale.

Financimi i terrorizmit

Financimi i terrorizmit nënkupton⁸ ofrimin ose mbledhjen e fondeve, në çfarëdo mënyre, drejtpërdrejt ose tërthorazi, me qëllim që ato të përdoren ose duke e ditur se ato do të përdoren, plotësisht ose pjesërisht, për kryerjen e ndonjë prej veprave penale në kuptimin e nenit 138 të Kodit Penal të Kosovës dhe brenda përcaktimeve të veçanta të parapara në Rekomandimet e FATF.

Krimet financiare

Krimet financiare përfshijnë krimet ekonomike dhe financiare të përcaktuara nga Grupi Punues kombëtar për vlerësimin e rrezikut.⁹

⁷Neni 2 i Ligjit Nr. 03/L-196 për Parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, 2010. (aprovimi i ligjit i ri-draftuar në 2015)

⁸ Po aty.

⁹ Lista e krimeve ekonomike dhe financiare të përcaktuara nga Grupi Punues kombëtar për vlerësimin e rrezikut, 2013.

4. ANALIZA E GJETJEVE NË PARANDALIMIN E EKONOMISË JOFORMALE, PASTRIMIT TË PARAVE, FINANCIMIT TË TERRORIZMIT DHE KRIMEVE EKONOMIKE DHE FINANCIARE

4.1. Zhvillimi i regjimit për luftën kundër ekonomisë jo formale dhe krimit financiar në Kosovë

Masat e Qeverisë për parandalimin e ekonomisë joformale kanë pasur një ndikim pozitiv që ka rezultuar me rritje të vazhdueshme të hyrave totale nga agjensionet përgjegjëse. Nga ana tjetër, NJIF-i, PK dhe organet tjera zbatuese kanë luajtur rol kyç në zbulimin dhe hetimin e krimeve financiare që ka rezultuar me rritjen e numrit të ndjekjeve penale dhe dënimeve. Për më tepër, procedura penale ofron informata të cilat mund të shfrytëzohen gjatë planifikimit dhe zbatimit të masave të parandalimit dhe ndërgjegjësisimit duke u përqendruar në ekonominë joformale dhe krimet financiare.

Institucionet përgjegjëse kanë zhvilluar mekanizmat e tyre për parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar. Këto aktivitete përfshijnë ndërmarrjen e masave për arritjen e zhvillimeve të mëtutjeshme në fushat si në vijim:

- Është e rëndësishme të vazhdohet me zhvillimin e mëtutjeshëm të ambientit të bërit biznes në vend duke rritur bazën tatimore që do të parandalonte ekonominë joformale, dhe do të rriste konkurrueshmërinë e cila do të reflektonte pozitivisht në rritjen e kapitalit investues qoftë nga investitorët vendor dhe të huaj. Krahas zhvillimeve pozitive sa i përket zhvillimit dhe lehtësimeve të bërit biznes me 20 tetor 2017 është aprovuar Ligji për Shoqëri Tregtare në Qeveri. Ligji i ri parasheh ndryshime në pjesën e qeverisjes korporative dhe do të përafrohet në përputhje me legjislacionin dhe direktivat e BE-së. Ky ligj është në përputhje të plotë me Direktivën 2009/101 / EC, Direktiva e Njëmbëdhjetë e Këshillit 89/666 / EEC, Direktiva 2011/35 / BE, Direktiva e gjashtë e Këshillit 82/891 / EEC, Direktiva 2005/56 / EC Direktiva 2012/17 / BE, dhe pjesërisht në përputhje me Direktivën 2012/30 / BE. Ky ligj gjithashtu përcakton bazat për numrin unik të ID-së të biznesit, që do të thotë se bizneset do të kenë vetëm një identifikues, kjo do të sjellë integrimin e sistemit të regjistrimit të biznesit në nivelin e avancuar me Administratën Tatimore dhe Doganat. Gjithashtu, krahas zhvillimeve pozitive në politikën fiskale drejt stimulimit të prodhimit vendor, duhet të ndërmerren veprime që të sigurohet në uljen e vazhdueshme të informalitetit, dhe njëkohësisht të rritet vlera e asetëve të konfiskuara të cilat janë përfituar nga krimi. Duhet shtuar aktivitetet e përbashkëta të Administratës Tatimore të Kosovës, DK, PK dhe Inspektoratit të Punës me qëllim të parandalimit të punësimeve të pa-deklaruara dhe njëkohësisht shtrirja e fiskalizimit të bizneseve. Gjatë, vitit 2017 ATK ka kryer rreth 40 mijë vizita që ka rezultuar me identifikimin e rreth 1,400 punëtorë të pa-regjistruar, gjë që tregon për një tendencë të rritjes së punësimit ilegal. Gjithashtu, duhet cekur përpjekjet e vazhdueshme të agjensioneve për të rritur mbledhjen e të hyrave.
- Në fushën e parandalimit të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, Banka Qendrore e Kosovës dhe Njësia e Inteligjencës Financiare e Kosovës kanë zhvilluar funksionet e tyre mbikëqyrëse që ka rezultuar me kryerjen e inspektimeve të përbashkëta në sektorin financiar me qëllim të parandalimit të pastrimit të parave dhe financim të terrorizmit.

4.2. Implementimi i Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018 nga 01.1.-31.12.2017

4.2.1. Krijimi i mekanizmave për implementim dhe mbikëqyrje

Strategjia Kombëtare 2014-2018 identifikon institucionet e obliguara dhe përgjegjësitë e tyre në lidhje me hartimin, rishikimin, miratimin, implementimin dhe mbikëqyrjen e Strategjisë dhe Planit të veprimit. Në të gjithashtu përshkruhen proceset të cilat duhet të aplikohen gjatë kryerjes së këtyre aktiviteteve.

Kontribuuesit e përcaktuar në Strategjinë Kombëtare 2014-2018 janë Qeveria e Republikës së Kosovës, Ministria e Financave, Grupi punues qeveritar, Sekretariati, Grupi punues teknik, dhe institucionet e sektorit publik, privat dhe të tretë përgjegjëse për implementimin e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit 2014-2018. Të gjithë këta janë aktivizuar përmes këtyre masave:

- Sekretariati ka vazhduar me organizimin e takimeve dhe punëtorisë për monitorimin e implementimit të PV të Strategjisë, dhe ka analizuar të dhënat me qëllim të hartimit të raportit vjetor;
- Raportimi i rezultateve të procesit të zbatimit të Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit 2014-2018 ka vazhduar duke shfrytëzuar Instrumentin e monitorimit dhe rishikimit për Strategjinë Kombëtare të Republikës së Kosovës për Parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018.

4.2.2. Strategjia Kombëtare dhe Plani i veprimit 2014-2018 dhe statusi i implementimit të tyre

4.2.2.1. *Të përgjithshme*

Strategjia Kombëtare 2014-2018 përbëhet nga gjithsej gjashtë (6) objektiva strategjike të cilat konsiderohen thelbësore për menaxhimin e rreziqeve që ndërlidhen me ekonominë joformale dhe pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve të tjera financiare. Plani i veprimit i Strategjisë Kombëtare 2014-2018 përfshinë 51 aktivitete implementimi i të cilave siguron arritjen e objektivave dhe rrjedhimisht edhe menaxhimin e rreziqeve.

Statusi i implementimit të Planit kombëtar dhe Planit të veprimit 2014-2018 është përshkruar më poshtë.

4.2.2.2. *Ngritja e vetëdijes mbi ndikimet dhe për parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar*

Statusi i implementimit

Implementimi i objektivit të Strategjisë Kombëtare "Ngritja e vetëdijes për ndikimet dhe parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar" do të bëhet duke zbatuar që të gjitha katër (4) aktivitetet. Bëhet fjalë për veprimet 2.1.1 - 2.1.4 të cilat janë të përfshira në Planin e veprimit. Institucionet përgjegjëse kanë implementuar në tërësi objektivin në fjalë.

Rreziqet e identifikuar

Ofrimi i të dhënave të sakta dhe me kohë lidhur me nivelin e zbatimit të aktiviteteve të parapara nga Institucionet përgjegjëse, ndërsa si masë korrigjuese do ishte përmirësimi i infrastrukturës teknologjike për të gjeneruar të dhëna kualitative në kohë reale.

4.2.2.3. *Forcimi i parandalimit dhe lufta kundër ekonomisë joformale dhe krimit financiar duke rritur transparencën, përgjegjshmërinë, qeverisjen e mirë dhe partneritetin shoqëror.*

Statusi i implementimit

Implementimi i objektivit të Strategjisë Kombëtare "Forcimi i parandalimit dhe lufta kundër ekonomisë joformale dhe krimit financiar duke rritur transparencën, përgjegjshmërinë, qeverisjen e mirë dhe partneritetin shoqëror" do të bëhet duke zbatuar që të gjitha trembëdhjetë (13) aktivitetet. Bëhet fjalë për veprimet 2.2.1 - 2.2.13 të cilat janë të përfshira në Planin e veprimit. Gjatë vitit 2017, institucionet kanë përfunduar katër (4) aktivitete (2.2.4, 2.2.5, 2.2.12 dhe 2.2.13), ndërsa në proces janë gjashtë (6) aktivitete (2.2.6, 2.2.7, 2.2.8, 2.2.9, 2.2.10, 2.2.11).

Rreziqet e identifikuar

Institucionet përgjegjëse nuk i kanë raportuar Sekretariatit për ndonjë rrezik në lidhje me procesin e implementimit.

4.2.2.4. *Promovimi i zbulimit, hetimit, prokurorisë, gjykatave dhe procedurave të zbatimit për pastrimin e parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare*

Statusi i implementimit

Implementimi i objektivit të Strategjisë Kombëtare "Promovimi i zbulimit, hetimit, prokurorisë, gjykatave dhe procedurave të zbatimit për pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve financiare" është realizuar në tërësi gjatë periudhës 2014 dhe 2015.

4.2.2.5. *Forcimi i kapaciteteve të institucioneve përkatëse*

Statusi i implementimit

Implementimi i objektivit të Strategjisë Kombëtare "Forcimi i kapaciteteve të institucioneve përkatëse" do të bëhet duke zbatuar që të gjitha shtatë (7) aktivitetet. Bëhet fjalë për veprimet 2.4.1 - 2.4.7 të cilat janë të përfshira në Planin e veprimit. Gjatë vitit 2017, institucionet kanë përfunduar dy (2) aktivitete (2.4.2 dhe 2.4.7), në proces është një aktivitet 2.4.1. I pa filluar është aktiviteti 2.4.3.

Rreziqet e identifikuara

Sekretariati është duke mbledhur informata në baza mujore për rezultatet operative të organeve përgjegjëse administrative, zbatimit të ligjit dhe gjyqësore për parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar. Kjo bazohet në aktivitetin 2.4.1 i cili ka për synim përmirësimin e menaxhimit të performancës së institucioneve përkatëse. Sekretariati kanë vënë re se informatat për rezultatet operative nuk janë të plota dhe konsistente. Kjo sidomos ka të bëjë me fazën e prokurorisë dhe përdorimin e aktgjyqimeve për sekuestrim të përkohshëm dhe konfiskim. Një gjë e tillë përbën rrezik për implementimin e veprimit 2.4.1.

Instituti për Krime Ekonomike i cili është përgjegjës për aktivitetin 2.4.3 ka raportuar tek Sekretariati që statusi i institutit ende nuk është përcaktuar.

4.2.2.6. *Zhvillimi dhe aplikimi i një qasje proaktive ndaj bashkëpunimit ndërkombëtar për parandalimin e pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare.*

Statusi i implementimit

Implementimi i objektivit të Strategjisë Kombëtare "Zhvillimi dhe aplikimi i një qasje pro aktive ndaj bashkëpunimit ndërkombëtar për parandalimin e pastrimit të parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve financiare" do të bëhet duke zbatuar që të katër (4) aktivitetet. Bëhet fjalë për veprimet 2.5.1 - 2.5.4 të cilat janë të përfshira në Planin e veprimit. Institucionet përgjegjëse gjatë vitit 2017, kanë zbatuar aktivitetin 2.5.3. dhe aktivitetin 2.5.2 i cili është zbatuar plotësisht me anëtarësimin e NJIF-K në Egmont Group, ndërsa që kanë filluar së zbatuari edhe dy (2) aktivitetet tjera (2.5.1 dhe 2.5.4).

Rreziqet e identifikuara

NjIFK-ja e cila është përgjegjëse për aktivitetin 2.5.1 i ka raportuar Sekretariatit që është duke bërë përpjekje për të qenë pjesë e Grupit Punues Rajonal të NjIF-ve në rajon për ta rritur shkëmbimin ndërkombëtar të inteligjencës financiare dhe për të zhvilluar parandalimin dhe zbulimin e pastrimit të parave dhe konfiskimin e të ardhurave nga krimi. NJIF-K ka marrë pjesë në Konferencën Rajonale të udhëheqësve të FIU-ve të vendeve të rajonit, i cili është mbajtur në Brdo by Kranj, Slovenia më 6 deri më 8 Nëntor 2017. Në këtë takim është diskutuar edhe zgjerimi i Grupit Punues Rajonal të NjIF-ve duke

përfshirë edhe vendet që nuk janë nënshkruar së marrëveshjes së përbashkët. Institucionet përgjegjëse për aktivitetin 2.5.4 të Planit të veprimit nuk i kanë raportuar Sekretariatit për ndonjë rrezik shtesë në lidhje me procesin e implementimit.

4.2.2.7. *Zhvillimi i legjislacionit kombëtar në përputhje me standardet ndërkombëtare duke siguruar zbatimin e tij efikas*

Statusi i implementimit

Implementimi i objektivit të Strategjisë Kombëtare "Zhvillimi i legjislacionit kombëtar në përputhje me standardet ndërkombëtare duke siguruar zbatimin e tij efikas" do të bëhet duke zbatuar që të gjitha pesëmbëdhjetë (15) aktivitetet. Bëhet fjalë për veprimet 2.6.1 - 2.6.15 të cilat janë të përfshira në Planin e veprimit. Institucionet përgjegjëse gjatë vitit 2017, kanë zbatuar aktivitetin 2.6.1 ndërsa që kanë filluar së zbatuari shtatë (7) aktivitete (2.6.2, 2.6.3, 2.6.4, 2.6.5, 2.6.6, 2.6.7, 2.6.11). Të pa filluara mbesin shtatë (7) aktivitete (2.6.8, 2.6.9, 2.6.10, 2.6.12, 2.6.13, 2.6.14, 2.6.15).

Rreziqet e identifikuara

Institucionet përgjegjëse për aktivitetet 2.6.1-2.6.15 të Planit të veprimit nuk i kanë raportuar Sekretariatit për ndonjë rrezik në lidhje me procesin e implementimit.

4.2.3. Gjetjet

Sekretariati ka analizuar statusin e implementimit të Strategjisë Kombëtare të Republikës së Kosovës për parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018. Gjetjet që janë bërë në bazë të informatave të mbledhura nga institucionet përkatëse pasqyrojnë të arriturat gjatë periudhës 01.01-31.12.2017, dhe janë si vijon:

- Informatat e kërkuara, të mbledhura në baza mujore, për rezultatet operative dhe punën e institucioneve përgjegjëse administrative, zbatimit të ligjit dhe të gjyqësorit për parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimeve financiare nuk janë të plota dhe konsistente. Kjo ka të bëjë sidomos me fazën e prokurorisë dhe përdorimin e aktgjykimeve për sekuestrim të përkohshëm dhe konfiskim. Kjo përbën një rrezik për realizimin e objektivit strategjik "Forcimi i kapaciteteve të institucioneve përkatëse" dhe aktivitetin 2.4.1 të Planit të veprimit;
- Sigurimi i zbatimit efektiv të sanksioneve ndërkombëtare që në shënjestër kanë terrorizmin dhe financimin e terrorizmit, si dhe përhapjen e armëve të shkatërrimit në masë përmes rishikimit të Ligjit për Zbatimin e sanksioneve ndërkombëtare, duke siguruar ngrirjen e fondeve dhe të pasurive siç kërkohet me sanksione ndërkombëtare. Ligji për Zbatimin e sanksioneve ndërkombëtare nuk përshkruan në detaje të mjaftueshme masat praktike të zbatimit në lidhje me ngrirjen e fondeve dhe asetëve, gjë që përbën rrezik në implementimin e aktivitetit 2.6.4.

- Mangësitë e identifikuar në Kodin e procedurës penale (Neni 90) në lidhje me ndërmarrjen e masave të fshehta dhe teknike me veprat e financimit të terrorizmit dhe pastrimit të parave, si dhe sigurimi i pajtueshmërisë së Kodit Penal me Rekomandimet e TFAF duke ndryshuar sanksionimin e financimit të terrorizmit dhe duke ndryshuar nenin 97 të Kodit Penal në mënyrë që të përshkruhet në mënyrë të qartë përdorimi i plotë i konfiskimit të bazuar në vlerë, përbën rrezik në implementimin e aktivitetit 2.6.5. dhe 2.6.6.
- Të krijohet dhe zbatohet një plan veprimi për matjen dhe përfshirjen e ekonomisë jo të vërejtur si pjesë e llogarive kombëtare në përputhje me OECD, rekomandimet e EUROSTAT në këtë fushë.

4.3. Rezultatet Operative mbi Parandalimin e ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve ekonomike dhe financiare 2013-2017

4.3.1. Objektivat operative të përcaktuara në Planin e veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018

Shtojca 1 e Planit të Veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018 përbëhet prej treguesve kyç të performancës për fazat e ndryshme të procesit operativ të parandalimit të ekonomisë joformale dhe krimit financiar. Treguesit specifikë janë të përcaktuara për proceset e mëposhtme:

- Mbledhja e detyrueshme e detyrimit tatimor të pagueshëm dhe tarifave doganore;
- Procesi i Inteligjencës/zbulimit në lidhje me pastrimin e parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve të tjera financiare;
- Hetimi i pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve të tjera financiare;
- Ndjekja penale sa i përket pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve të tjera financiare.

4.3.2. Parandalimi i ekonomisë joformale

Shuma totale e të hyrave buxhetore bruto në buxhetin e Qeverisë së Republikës së Kosovës është rritur gjatë viteve 2011-2017 nga 1,298 në 1,745 miliardë euro. Të hyrat doganore gjatë periudhës raportuese kanë përfaqësuar 64.2% të shumës totale, të hyrat nga tatimet 23.8% dhe të hyrat tjera 12%. Ekonomia joformale ndikon në të hyrat. Kjo kryesisht ka të bëjë me mjetet e mbledhura nga Administrata Tatimore, gjë që vërehet një trend rritës në inkasimin e të hyrave.

Tabela 1: Llojet e të hyrave në Buxhetin e Qeverisë së Kosovës 2011-2017 (EUR, miliona)

Lloji i të hyrave buxhetore	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dogana	826,592	842,787	834,080	868,570	944,930	1,051,420	1,121,100
ATK	231,360	251,151	270,763	272,587	304,007	386,380	414,360
Te tjera	240,300	277,026	240,026	193,965	274,692	200,470	209,600
Totali	1,298,252	1,370,964	1,344,869	1,335,122	1,523,629	1,638,270	1,745,060

Burimi: Ministria e Financave e Republikës së Kosovës

Duke u bazuar në të dhënat e paraqitura në tabelën 1, shohim se të hyrat buxhetore për vitin 2017 kanë shënuar rritje prej 6.5%, në raport me periudhën paraprake të vitit 2016. Në anën tjetër duhet të vazhdohet me intensifikimin e aktiviteteve në zgjerimin e bazës tatimore në vazhdimësi me qëllim të reduktimit të hendekut tatimor.

Të hyrat nga ATK kanë shënuar rritje vit pas viti, për sa i përket vitit 2017 në krahasim me vitin paraprak 2016 ka një rritje prej rreth 7.2 %, të hyrat nga Doganat po ashtu kanë pasur rritje të vazhdueshme, dhe në vitin 2017 kanë shënuar rritje prej 6.6% krahasuar me vitin 2016.

Administrata Tatimore e Kosovës ka raportuar se stoku i borxhit të përgjithshëm tatimor të papaguar në fillim të vitit 2018 ishte në vlerë prej 319,520,052 EUR, ndërsa stoku i borxhit i Doganave të Kosovës të krijuar nga viti 2002-2018 është 40,249,898 EUR (pjesa më e madhe e borxhit është përcjellë për trajtim të mëturshëm në gjykata) ndërsa që vetëm gjatë vitit 2017 borxhi i krijuar është 1,192,960 EUR. Përpjekjet e vazhdueshme në intensifikimin e aktiviteteve për grumbullimin e tatimeve të pa-paguara do të ketë efekt pozitiv edhe në uljen e nivelit të ekonomisë joformale. Të dhënat tregojnë se vlera e stokut të borxhit në vitin 2017 ka shënuar rënie në krahasim me vitin 2016, si rezultat i procesit të faljes së borxheve dhe njëkohësisht rritjes së aktiviteteve nga ATK në grumbullimin e borxhit. Të dhënat për stokun e borxhit për periudhën 2013-2017 janë të ilustruara në tabelën në vijim.

Tabela 2: Vlera e stokut të borxhit të tatimeve, taksave doganore dhe akcizës, 2013-2017.

Lloji i borxhit të akumuluar	Shuma e përgjithshme e borxhit të detyrueshëm				
	2013	2014	2015	2016	2017
Tatime	245,000,000	275,591,500	463,795,298	323,092,453	319,520,052
Taksa doganore dhe akcizë ¹⁰	9,134,000	9,500,000	2,090,658	2,372,393	40,249,898

¹⁰ Vlera e borxhit e raportuar nga Doganat për vitin 2017, përfaqëson vlerën e stokut të krijuar nga viti 2002-2018, ndërsa që të dhënat për vitet paraprake 2013-2016 të paraqitura në këtë tabelë, pasqyrojnë vetë borxhin e krijuar brenda vitit përkatës, por jo edhe total borxhin e akumuluar.

4.3.3. Procedura penale për pastrim të parave, financim të terrorizmit dhe krimeve ekonomike dhe financiare

4.3.3.1. *Procesi i mbledhjes së informatave (inteligjencës)*

Një nga funksionet kryesore të NJIF-it janë pranimi, kërkimi, grumbullimi, dhe analizimi i informatave financiare. Njësia e inteligjencës financiare ka vazhduar të krijojë raporte të inteligjencës dhe të bëjë shpërndarjen e tyre tek autoritetet kompetente me synimin e parandalimit të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.

Numri i përgjithshëm i raporteve të Aktiviteteve të Dyshimta (RAD) dhe numri i transaksioneve në para të Gatshme (RTG) të pranuar dhe numri i raporteve të inteligjencës të shpërndara nga NJIF-K ndër vite janë të paraqitura në tabelën si më poshtë:

Tabela 3: Rezultatet Operative të NJIF-K 2013-2017

Rezultatet e NjIF-K	2013	2014	2015	2016	2017
RTD e pranuar	174	294	398	484	728
RTG e pranuar	606,778	553,651	617,430	776,860	838,003
Raportet e shpërndara	74	59	94	112	117
Inspektimet e pajtueshmërisë	-	35	26	17	17

Burimi: NJIF-K, 2017

Anëtarësimi i NjIF-K në Egmont Group, gjatë vitit 2017 është një arritje e madhe për vendin në rrugëtimin tonë për anëtarësim në organizata ndërkombëtare. Ky anëtarësim do t'i kontribuoj luftimit dhe parandalimit të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.

4.3.3.2. *Hetimet paraprake dhe procedurat gjyqësore për krimet financiare*

Gjatë periudhës kohore 2010-2017, numri i përgjithshëm i hetimeve të filluara në lidhje me krimet financiare ishte më i lartë në vitin 2013. Nga ana tjetër, numri i dënimeve për krime financiare ishte më i ulët në vitin 2013. Rezultatet ishin si më poshtë:

Rezultatet në lidhje me numrin e hetimeve të filluara në krimet financiare kanë qenë si në vijim:

Tabela 4: Krimet financiare të evidentuara nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Këshilli Gjyqësor i Kosovës 2010-2017

Hetimet e filluara për krimet financiare	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Policia	2,774	2,914	2,135	3,372	2,784	2,019	2,033	2,510
Dogana	64	69	49	165	104	95	99	50
Administrata Tatimore	-	-	-	-	25	56	22	34
Gjithsej:	2,838	2,983	2,184	3,537	2,913	2,170	2,154	2,594

Dënimet për krime financiare	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gjykata Themelore	1,298	1,318	1,339	1,296	1,756	3,489	3,666	1,721

Burimi: Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës, Administrata Tatimore e Kosovës dhe Këshilli Gjyqësor i Kosovës, 2017

Analiza statistikore tregon se në vitin 2017 krimet më të zakonshme financiare të pranuar gjatë hetimeve të procedurës paraprake¹¹ ishin:

- Falsifikimi i parasë;
- Mashtrimet;
- Shmangia nga tatimi, pagesa e tarifave të detyrueshme doganore, shpëlarje e parasë; dhe
- Zaptimi joligjor i pasurisë së patundshme.

Sa i përket procedurave gjyqësore, krimet financiare më të zakonshme për të cilat Gjykatat Themelore kanë dhënë dënime¹² në vitin 2017 ishin:

- Falsifikimi i valutave;
- Mashtrimet;
- Zaptimi i paligjshëm i pronës së paluajtshme; dhe
- Kontrabandimi i mallrave.

4.3.3.3. Pasuria e sekuestruar dhe konfiskuar

Një parandalim efektiv i krimeve financiare kërkon sekuestrim dhe konfiskim të të ardhurave nga krimi. Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuar mban statistika lidhur me numrin e përgjithshëm dhe vlerën e vendimeve për sekuestrim të përkohshëm dhe aktgjykimeve për konfiskim. Agjencia nuk ka informata specifike në lidhje me përdorimin e këtyre masave gjatë procedurave penale për krimet financiare. Megjithatë, vlera e përgjithshme e aseteve, objekt i sekuestrimit të përkohshëm dhe konfiskimit, janë si më poshtë.

¹¹Krimet financiare të evidentuara nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës, Administrata Tatimore e Kosovës dhe Këshilli Gjyqësor i Kosovës, 2010-2017; Sekretariati

¹²Krimet financiare të evidentuara nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës, Administrata Tatimore e Kosovës dhe Këshilli Gjyqësor i Kosovës, 2010-2017; dhe Sekretariati.

Tabela 5: Vlera e fondeve të sekuestruara dhe konfiskuara nën menaxhimin e Agjencisë për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuara, 2010-2017.

Masat ligjore në lidhje me të ardhurat nga krimi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sekuestrimi i përkohshëm	-	41,852	2,482,903	1,555,258	21,256,142	813,309	2,994,342	959,614
Konfiskimi	1,720	26,765	103,647	6,700	26,350	169,312	128,090	507,424

Burimi: Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuara, 2010-2017

Nga të dhënat e Agjencisë për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuara rezultojnë se vlera e përgjithshme e të ardhurave të sekuestruara për vitin 2017, është më e vogël sesa ajo e vitit paraprak 2016, apo shprehur në vlera, nga rreth 3 milion EUR sa ishte vlera e sekuestrimit në vitin 2016, tani në vitin 2017 kemi rreth 1 milion EUR. Ndërsa që vlera e konfiskuara 2017, është më e lartë sesa vlerat e viteve paraprake, apo shprehur me vlera, nga 128,090 EUR sa ishte vlera e konfiskimit në vitin 2016, tani në vitin 2017 kemi 507,424 EUR. Pavarësisht, rritjes së shënuar, potencialet e rritjes së vlerës së asetëve të konfiskuara duhet të jenë më të larta duke pasur parasysh që niveli i ekonomisë joformale është relativisht i lartë.¹³ Ndërsa sa i përket kthimit të asetëve të sekuestruara përkohësisht, kthimet për vitin 2016, ishin 76,598 EUR, ndërsa gjatë vitit 2017, ishin 93,728 EUR.

4.3.4. Gjetjet

Sekretariati ka analizuar rezultatet operative të parandalimit të ekonomisë joformale dhe procedurave penale për krimet financiare gjatë vitit 2017. Gjetjet që janë bërë në bazë të informatave të mbledhura nga institucioni përkatës janë si në vijim:

- Të hyrat buxhetore për vitin 2017 kanë shënuar rritje prej 6.5%, në raport me periudhën paraprake të vitit 2016;
- Të hyrat nga ATK kanë shënuar rritje vit pas viti, për sa i përket vitit 2017, në krahasim me vitin paraprak 2016, ka një rritje prej rreth 7.2 %, të hyrat nga Doganat po ashtu kanë pasur rritje të vazhdueshme, dhe në vitin 2017 krahasuar me vitin 2016 kanë shënuar rritje prej 6.6%;
- Vlera e përgjithshme e borxhit tatimor deri më 31.12.2017, është 319,520,052 EUR dhe borxhi për taksa doganore dhe akcizë ishte 40,249,898 EUR. Ndërsa vlera e përgjithshme e borxhit të mbledhur gjatë vitit 2017 nga ATK ishte 66,857,200 EUR;
- Numri i përgjithshëm i raporteve të pranuar dhe raporteve të shpërndara të inteligjencës nga NJIF-K janë rritur në mënyrë të konsiderueshme duke arritur në 728 RTD të pranuar dhe 117 të shpërndara tek autoritetet në vitin 2017;
- Numri i vjetor i krimeve financiare të regjistruara nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe ATK gjatë vitit 2017 janë regjistruar të jenë 2,594 duke shënuar një rritje prej 440 raste në krahasim me vitin 2016;
- Vlera e përgjithshme e pasurisë së sekuestruar në vitin 2017 ishte rreth 1 milion EUR, përderisa në vitin 2016 vlera e pasurisë së sekuestruar ishte 2.9 milion EUR;

¹³Statistikat 2010-2017, Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuara, 2017

- Vlera e përgjithshme e pasurisë së konfiskuar në vitin 2017 ishte 507,424 EUR, përderisa në vitin 2016 vlera e pasurisë së konfiskuar ishte 128,090 EUR.

4.4. Rezultatet operative të parandalimit të ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare dhe ekonomike

4.4.1. Objektivat operative të përcaktuara në Plan Veprimin e Strategjisë Kombëtare 2014 - 2018

Një menaxhim i duhur i performancës në lidhje me parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimeve financiar e kërkon indikatorë konkret kyç të performancës. Rrjedhimisht, procesi duhet të ndahet në faza të ndryshme për të siguruar identifikimin e duhur të indikatorëve dhe matje të rezultateve.

Plani i veprimit i Strategjisë Kombëtare 2014-2018 përbëhet nga indikatorë kyç të performancës për faza të ndryshme të procesit operativ lidhur me parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimin financiar. Indikatorët specifik përcaktohen për proceset në vijim:

- Mbledhja e detyrueshme e tatimeve dhe taksave doganore të prapambetura;
- Procesi i mbledhjes së informatave për pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimet tjera financiare;
- Hetimi i pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve të tjera financiare;
- Ndjekja në lidhje me pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimet e tjera financiare;
- Procedurat gjyqësore në lidhje me pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimet e tjera financiare.

4.4.2. Parandalimi i ekonomisë joformale

Një ndër prioritetet e Qeverisë së Kosovës për të siguruar funksionimin transparent të tregut dhe për të zvogëluar konkurrencën jo-lojale, është se Qeveria do të forcojë përpjekjet për të reduktuar ekonominë joformale. Reforma e përgjithshme e inspektimeve do të përmirësojë koordinimin dhe efektivitetin e tyre, do të vendosë qasje të bazuar në vlerësimin e riskut për inspektimet dhe do të mundësojë shkëmbimin e informatave dhe inspektimet e përbashkëta, ndërkohë që do të zvogëlojë barrën e inspektimeve të panevojshme për bizneset që punojnë në pajtueshmëri me rregullativën. Krahas kësaj, përpjekjet për uljen e ekonomisë jo-formale do të intensifikohen përmes strategjisë dhe planit të veprimit të rishikuar, bazuar në vlerësimet e riskut të sektorëve më të prirur ndaj informalitetit.

Korniza Afatmesme e Shpenzimeve 2019-2021 në kornizën fiskale parasheh që edhe përkundër një rënie të lehtë në të hyra si rezultat i implementimit të vazhdueshëm të Marrëveshjes për Stabilizim dhe Asociim, stimujve tatimor për prodhim, dhe planifikimit shumë konservativ të të hyrave, kjo do të kompenzohet nga përfitimet fiskale si rezultat i masave për reduktimin e informalitetit ekonomik.

Projekti "Mbështetja e mëtejshme për institucionet e Kosovës në luftën kundër krimin, korrupsionit dhe ekstremizmit të dhunshëm" i financuar nga BE-ja, vlerëson se, pavarësisht përmirësimeve, ekziston ende

një boshllëk i rëndësishëm në mbledhjen e tatimeve direkte, ndërsa masat e përmbushjes do të synojnë reduktimin e këtij hendeku me së paku 50% në periudhën afatmesme.

Shtojca 1, e Planit të Veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018, nuk përbëhet nga objektivat specifike për mbledhjen e të hyrave. Megjithatë, rezultatet e arritura në këtë drejtim janë një tregues i rëndësishëm kur bëhet matja e efikasitetit të luftës kundër ekonomisë joformale. Po ashtu, me vlerësimin e nivelit të ekonomisë joformale (vlerësim i realizuar në vitin 2017 nga Projekti "Mbështetja e mëtejshme për institucionet e Kosovës në luftën kundër krimit, korrupsionit dhe ekstremizmit të dhunshëm" i financuar nga BE-ja), janë identifikuar masa shtesë që do të ndikojnë në uljen e hendekut tatimore. Shuma totale e të ardhurave të mbledhura gjatë vitit 2017 dhe 2016 në frekuenca mujore është si vijon:

Tabela 6: Vlera e mbledhur e të hyrave nga tatimet, doganat dhe të hyrave tjera bruto Janar-Dhjetor 2017 dhe 2016, në miliona euro

Lloji i të hyrave buxhetore	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Totali
2017													
Dogana	55.19	68.65	87.64	82.92	103.35	93.73	105.61	121.71	96.37	101.12	94.94	109.87	1,121.10
ATK	45.34	22.91	26.73	47.56	24.87	25.45	45.75	30.57	34.59	47.05	31.07	32.46	414.36
Të hyrat tjera	17.48	12.97	19.01	22.04	16.28	13.95	23.42	17.1	13.82	22.39	13.64	17.48	209.60
Gjithsej:	118.01	104.52	133.39	152.52	144.5	133.13	174.78	169.39	144.79	170.56	139.65	159.81	1,745.06
2016													
Dogana	52.3	74.4	84.18	83.59	92.5	86.51	94.24	114.95	90.93	90.95	85.32	101.55	1,051.42
ATK	43.82	20.61	21.89	45.76	23.9	21.35	43.09	29.8	41.56	44.21	26.31	24.08	386.38
Të hyrat tjera	15.89	12.67	14.78	20.67	16.1	13.99	23.27	16.44	14.04	22.04	11.89	18.69	200.47
Gjithsej:	112.01	107.68	120.85	150.02	132.5	121.85	160.6	161.2	146.53	157.2	123.51	144.33	1,638.27

Burimi: Ministra e Financave, 2017

Shuma totale e të hyrave të mbledhura neto gjatë periudhës Janar-Dhjetor 2017 ishte 1,745.06 milion euro, një ngritje prej 6.5% apo rreth 106.79 milion euro më shumë krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2016.

Të hyrat nga ATK kanë shënuar rritje prej rreth 7.2% apo rreth 28 milion euro më shumë sesa periudha e vitit paraprak 2016, ndërsa të hyrat nga Doganat shënuan rritje prej 6.6% apo 69.6 milion euro më shumë në krahasim me vitin 2016. Masat e ndërmarra nga autoritetet përgjegjëse tatimore kanë dhënë rezultate pozitive dhe kjo ka reflektuar në rritjen e trendit në mbledhjen e të hyrave nga institucioneve përgjegjëse si Dogana dhe ATK-ja për grumbullimin e të hyrave.

Shtojca 1 e Planit të veprimit 2014-2018, kërkon që rezultatet minimale vjetore të mbledhjes së detyrueshme të tatimit të prapambetur duhet të jenë 90,000,000 Euro dhe 4,500,000 Euro për taksat e vonuara doganore dhe të akcizës. Rezultatet gjatë periudhës Janar-Dhjetor 2016-2017 kanë qenë si në vijim:

Tabela 7: Vlera e mbledhjes së detyrueshme të tatimeve dhe taksave doganore dhe të akcizës së prapambetur, Janar- Dhjetor 2016 dhe 2017 (vlerat në mijëra €).

Lloji i Borxhit të grumbulluar	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Totali
2017													
Tatimet	3,073	3,730	4,245	3,741	6,409	4,592	5,130	9,743	9,144	5,978	5,712	5,356	66,857.2
Taksat doganore	94	104	139	49	55	21	110	53	53	7	48	13	744.2
2016													
Tatimet	1,004	1,100	1,502	1,496	1,628	2,116	1,737	2,053	2,629	7,123	9,432	10,194	42,013.1
Taksat doganore	109.4	149.1	570.1	81.2	260.3	157.5	149.2	153.3	211.3	181	259.6	90.5	2,372.4

Burimi: Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës, 2017

Rezultatet e Administratës Tatimore të Kosovës dhe Doganës së Kosovës janë inkurajuese por që përpjekjet për grumbullimin e borxheve të vonuara duhet të intensifikohen. Masat e ndërmarra gjatë vitit 2017 nga të dy institucionet nuk kanë prodhuar rezultate të pritshme në bazë të indikatorëve kyç të performancës.

4.4.3. Procedura penale për pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve ekonomike dhe financiare

4.4.3.1. *Procesi i mbledhjes së informatave (inteligjencës)*

NjIF-K është duke mbledhur, analizuar dhe shpërndarë informata financiare. Shtojca 1 e Planit të veprimit 2014-2018 kërkon nga agjencia të marrë dhe shpërndaj një numër të caktuar të raporteve. Ajo është gjithashtu e përbërë nga objektivat në lidhje me numrin dhe vlerën e transaksioneve të pezulluara nga NjIF-K. Rezultatet e njësisë kanë qenë:

Tabela 8: Rezultatet operative të NjIFK, Janar-Dhjetor 2017

Rezultatet e NJIF-K	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Totali
RTD e pranuar	38	51	72	83	61	75	64	47	44	77	63	36	711
RTGe pranuar	56,189	52,010	68,395	59,268	84,621	65,584	66,002	94,891	69,198	73,117	79,980	68,748	838,003
Raportet e pranuar për financim të terrorizmit	2	1	2	3	4	-	1	1	-	-	2	1	17
Raportet e shpërndara të inteligjencës tek autoritetet e mandatuara	6	9	15	13	16	7	8	10	7	12	8	6	117
Transaksionet e pezulluara	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
Vlera e transaksioneve të pezulluara	61,112	-	-	-	-	-	946,821	-	-	-	-	-	1,007,933

Burimi: NjIFK, 2017

Rezultatet për vitin 2017 tregojnë se NJIF-K-ja ka përbushur dhe tejkaluar indikatorët kyç të performancës të përcaktuara në Aneksin 1 të planit të veprimit. Gjatë vitit 2017, NJIF-K ka arritur që të pranojë gjithsej 711 raporte të transaksioneve të dyshimta për pastrim të parave, ndërsa 17 kanë qenë raporte të transaksioneve të dyshimta për financim të terrorizmit dhe 117 raporte bazuar në RTD janë shpërndarë tek autoritetet kompetente për hetime të mëtutjeshme. Numri i transaksioneve monetare të pezulluara ishte 3 dhe vlera totale monetare e këtyre transaksioneve ishte 1,007,933 EUR, ndërsa numri i raporteve të pranuar për transaksionet në para të gatshme ishte 838,003.

Duhet theksuar që pavarësisht vështirësive në aspektin e numrit të stafit dhe mbështetjeve logjistike (hapësirat e punës), NJIF-K ka arritur që të tregojë një performancë jashtëzakonisht të mirë përgjatë vitit 2017, e cila është reflektuar edhe në të arriturat e ilustruara në tabelën më lartë.

4.4.3.2. *Hetimet paraprake për krimet financiare dhe sekuestrimet e përkohshme*

Shtojca 1 e Planit të Veprimit 2014-2018¹⁴ përcakton objektivat e hetimeve paraprake të krimeve financiare. Ato përfshijnë indikatorët kyç të performancës për Policinë e Kosovës, Doganën e Kosovës dhe Administratën Tatimore të Kosovës në lidhje me numrin minimal të hetimeve të filluara, ku vlera e parashikuar e të ardhurave nga krimi është 5,000 Euro ose më tepër, vlera neto e pronës e cila është objekt i masave të përkohshme të sekuestrimit, numri minimal i hetimeve të krimeve financiare (vlera e produkteve të krimit 5,000 Euro ose më shumë), të cilat janë të përfunduara dhe të proceduara për shqyrtimin e akuzave si dhe koha mesatare për hetimin e krimeve financiare.

Rezultatet në lidhje me numrin e hetimeve të filluara në krimet financiare kanë qenë si në vijim:

Tabela 9: Krimet financiare të evidentuara nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës, Janar-Dhjetor 2016 dhe 2017

Hetimet e filluara te krimeve financiare	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Totali
2017													
Policia	205	192	290	180	198	195	221	187	193	196	235	218	2,510
Dogana	4	4	7	4	8	5	5	1	4	1	4	3	50
Administrata Tatimore	7	4	1	0	3	2	4	0	4	5	4	0	34
Gjithsej:	216	200	298	184	209	202	230	188	201	202	243	221	2,594
2016													
Policia	132	151	199	179	189	178	158	174	174	176	167	156	2,033
Dogana	4	31	10	7	12	8	4	1	7	5	6	4	99
Administrata Tatimore	1	0	0	0	2	0	4	3	6	1	1	4	22
Gjithsej:	137	182	209	186	203	186	166	178	187	182	174	164	2,154

Burimi: Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës, 2017

¹⁴Strategjia kombëtare e Republikës së Kosovës për parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018.

Analiza statistikore tregon se nuk ka ndryshime substanciale në lidhje me numrin e përgjithshëm dhe llojet më të zakonshme të krimeve financiare të evidentuara nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës në periudhën janar-dhjetor 2017 në krahasim me vitin 2016. Krimet tipike financiare të pranura gjatë hetimit paraprak¹⁵ ishin:

- Falsifikimi i parasë;
- Mashtrimet;
- Shmangia nga tatimi, pagesa e tarifave të detyrueshme doganore, shpëlarje e parasë; dhe
- Zaptimi joligjor i pasurisë së patundshme.

Mund të konkludohet se autoritetet e zbatimit të ligjit kanë filluar të përqendrohen në veprat më serioze gjatë zbulimit të krimeve financiare.

Informatat në dispozicion në lidhje me numrin e krimeve financiare të proceduara për shqyrtimin e akuzave janë përcaktuar në tabelën më poshtë:

Tabela 10: Krimet financiare të proceduara për ngritje të padive nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore, Janar-Dhjetor 2016, dhe Janar-Dhjetor 2017

Hetimet e përmbyllura për krimeve financiare të proceduara për ngritje të padive	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Totali
2017													
Policia	86	72	89	78	116	152	119	98	97	126	97	121	1,251
Dogana	2	5	6	10	4	6	5	6	1	3	0	7	55
Administrata Tatimore	2	0	2	3	2	3	1	2	0	2	1	3	21
Gjithsej:	90	77	97	91	122	161	125	106	98	131	98	131	1,327
2016													
Policia	57	62	84	71	69	117	45	71	48	75	75	95	869
Dogana	3	2	2	3	4	11	6	11	6	12	8	12	80
Administrata Tatimore	1	0	2	7	1	0	0	0	1	0	1	1	14
Gjithsej:	61	64	88	81	74	128	51	82	55	87	84	108	963

Burimi: Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës, 2017

Gjurmimi i pasurive është një pjesë thelbësore e procedurës penale lidhur me krimet financiare. Rrjedhimisht, Plani i veprimit 2014-2018¹⁶ përcakton objektivat për fazën e hetimit paraprak në lidhje me masat e përkohshme të sekuestrimit. Rezultatet për vitin 2017 dhe 2016 janë si më poshtë:

¹⁵Krimeve financiare të evidentuara nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës, 2014; dhe Sekretariati.

¹⁶Strategjia kombëtare e Republikës së Kosovës për parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018.

Tabela 11: Vlera neto e pasurisë së sekuestruar në hetim të Policisë së Kosovës, Doganës së Kosovës dhe Administratës Tatimore, janar-dhjetor 2017 dhe janar-dhjetor 2016.

Vlera neto e pasurisë së sekuestruar	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Totali
2017													
Policia	-	-	21,310	-	-	-	-	500,000	-	-	-	-	521,310
Dogana							314,600						314,600
Administrata Tatimore			44,371								820		45,191
Gjithsej:	-	-	65,681	-	-	-	314,600	500,000	-	-	820	-	881,101
2016													
Policia	12,800	143,000	41,668	-	96,500	180,962	817,000	721,930	1,145,028	5,391,255	8,095,695	317,199	16,963,036
Dogana	20,160	18,703	26,404	171,054	-	75,958	75,762	149,759	61,932	38,257	37,572	-	675,560
Administrata Tatimore	131,880	-	6,160	130,147	283,891	128,699	23,926	442,156	-	-	64,567	13,399	1,224,825
Gjithsej:	164,840	161,703	74,232	301,201	380,391	385,619	916,688	1,313,845	1,206,960	5,429,512	8,197,834	330,598	18,863,421

Burimi: Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës, 2017

4.4.3.3. Marrja në konsideratë e aktakuzave për krime financiare dhe sekuestrime të përkohshme

Objektivat për fazën e prokurorisë sa i përket krimeve financiare janë identifikuar në Shtojcën 1 të Planit të veprimit 2014-2018. Ato përfshijnë indikatorët kyç të performancës për prokurorët e shtetit në lidhje me numrin minimal të aktakuzave (vlera e të ardhurave nga krimi është 5,000 Euro ose më shumë për krim), koha mesatare e përdorur për shqyrtimin e aktakuzave për krimin financiar, vlera minimale neto e pasurisë e cila është objekt i masave të përkohshme të sekuestrimit dhe vlera minimale totale e kërkesave për konfiskim të përfshira në aktakuzë.

Nuk ka në dispozicion informata të plota dhe të besueshme për rezultatet operative të prokurorëve të shtetit, lidhur me numrin e aktakuzave (vlera e të ardhurave nga krimi është 5,000 Euro ose më shumë për krim), koha mesatare e përdorur për shqyrtimin e aktakuzave për krimin financiar, ndërsa lidhur vlerën neto të pronës që është synim i masave të sekuestrimit të përkohshëm të përdorur për krimet financiare gjatë fazës së ndjekjes nga zyra e Koordinatorit Kombëtar për krimet ekonomike na janë ofruar këto informata për vitet 2014-2017.

Tabela 12: Vlera e fondeve të sekuestruara dhe konfiskuara, informatat nga Zyra e Koordinatorit Kombëtar për krimet ekonomike 2014-2017.

Masat ligjore në lidhje me të ardhurat nga krimi	2014	2015	2016	2017
Sekuestrimi i përkohshëm	31,000,000	20,568,934	60,411,328	15,237,208
Konfiskimi	525,855	70,487	1,555,541	1,330,134

Burimi: Zyra e Koordinatorit Kombëtar për krimet ekonomike, 2017

4.4.3.4 Dënimet për krime financiare dhe aktgjykimet për konfiskim

Shtojca 1 e Planit të veprimit 2014-2018¹⁷ përcakton objektivat për procedurat gjyqësore në lidhje me krimet financiare. Ato përfshijnë indikatorët kyç të performancës për Gjykatat themelore në lidhje me numrin e përgjithshëm minimal të vendimeve në lidhje me krimet financiare në të cilat vlera e parashikuar e të ardhurave nga krimi është 5,000 Euro ose më shumë, koha mesatare e përdorur për procedurën gjyqësore për vit kalendarik përkitazi me krimet financiare dhe vlera e përgjithshme minimale totale e vendimeve të shqiptuara për konfiskim.

Sekretariati i Grupit Qeveritar për luftimin e ekonomisë joformale i udhëhequr nga Ministria e Financave ka siguruar informatat lidhur me numrin e përgjithshëm të dënimeve që kanë të bëjnë me krimet financiare, dhe rezultatet për vitin 2017 janë si më poshtë:

Tabela 13: Dënimet për krime financiare të shqiptuara nga Gjykatat Themelore, Janar- Dhjetor 2017

Dënimet për krime financiare	2014	2015	2016	2017
Gjykatat Themelore	1,756	3,489	3,666	1,721

Burimi: Këshilli Gjyqësor i Kosovës, 2017

Në vitin 2014, numri i përgjithshëm i dënimeve për krime financiare ishte 1,756, ndërsa në vitin 2015 kjo shifër arriti në 3,489 raste për të kaluar pastaj në vitin 2016 me 3,666 raste dhe në vitin 2017 me 1,721 raste të dënuara për krime financiare. Krimet më të zakonshme financiare të pranura gjatë procedurave gjyqësore¹⁸ ishin:

- Abuzimi me pozitë zyrtare;
- Kontrabandimi i mallrave;
- Kundërvajtje tatimore;
- Zaptimi i paligjshëm i pronës së patundshme; dhe
- Ryshfeti.

Për parandalimin e krimeve financiare është thelbësore që të konfiskohen të ardhurat që rezultojnë nga krimi financiar. Megjithatë, informatat në lidhje me përdorimin e kësaj mase ligjore nuk janë në dispozicion siç edhe mund të shihet më poshtë.

Tabela 14: Vlera totale e vendimeve për konfiskim nga Gjykatat Themelore, janar- dhjetor 2017

Vlera e vendimeve për konfiskim	2014	2015	2016	2017
Gjykatat themelore	N/A	N/A	N/A	N/A

¹⁷Strategjia kombëtare e Republikës së Kosovës për parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimit të parave, financimit të terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018.

¹⁸Statistikat vjetore, Këshilli Gjyqësor i Kosovës, 2017.

Aktualisht, funksionimi i mekanizmit për konfiskime është e vështirë të vlerësohet, ku burimet e vetme për statistikë përkatëse janë autoritetet e zbatimit të ligjit, prokurorët dhe Agjencia për Menaxhimin e pasurisë së sekuestruar dhe konfiskuar. Do të ishte e rëndësishme për Qeverinë dhe autoritetet operative të marrin informata në lidhje me vlerën totale të vendimeve për konfiskim. Kjo do t'i ndihmojë ata në vlerësimin e efikasitetit të zinxhirit të procesit në tërësi duke filluar nga gjurmimi i pasurisë e deri te ekzekutimi i vendimeve për konfiskim.

4.4.3.4. Menaxhimi i pasurisë së sekuestruar dhe konfiskuar

Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuar mban statistika lidhur me vlerën neto të pasurisë së sekuestruar dhe të konfiskuar përkohësisht. Rezultatet kanë qenë si në vijim:

Tabela 15: Vlera e pasurisë së sekuestruar dhe konfiskuar nën menaxhimin e Agjencisë për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuar, janar-dhjetor 2017 dhe janar-dhjetor 2016.

2017													
Masat ligjore të ndërmarrja kundër të ardhurave nga krimi	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Totali
Sekuestrimi	630	158,787	666,100	71,732	5,125	11,166	14,100	11,953	1,970	138	12,300	5,613	959,614
Konfiskimi	83,071	38,373	5,151	21,410	6,658	17,803	317,243	1,073	10,217	4,314	1,329	781	507,424
2016													
Masat ligjore të ndërmarrja kundër të ardhurave nga krimi	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Totali
Sekuestrimi	42,749	22,139	11,304	55,132	2,564,759	118,488	85,626	4,736	5,505	38,421	31,438	14,046	2,994,343
Konfiskimi	73	-	604	74,266	10,693	-	11,105	575	-	20,582	4,083	6,110	128,091

Burimi: Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuar, 2017.

Sipas Agjencisë për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuar, shuma e përgjithshme e pasurisë së sekuestruar përkohësisht në vitin 2017 kap vlerën prej 959,614 EUR dhe vlera e të ardhurave të konfiskuara të krimit ishte 507,424 milion EUR, duke shënuar një rritje në vlerë tek pjesa e konfiskuar sekuestrimi njashtu edhe te konfiskimi në krahasim me vitin 2016. (shih tabelën 14).

Mund të konstatohet gjithashtu, se statistikat e Agjencisë për Menaxhimin e pasurisë së sekuestruar dhe konfiskuar për vitin 2016 dhe 2017, në lidhje me vlerën e pasurisë së sekuestruar përkohësisht nuk janë në përputhje me informatat e ofruara nga autoritetet e zbatimit të ligjit dhe prokurorët. Arsyet për dallime në këto statistika duhet të vlerësohen dhe aplikimi i ligjit nga autoritetet e zbatimit të ligjit dhe ato gjyqësore duhet të rritet për të siguruar një menaxhim efektiv të pasurisë së sekuestruar në përputhje me legjislacionin në fuqi.

4.4.4. Gjetjet

Sekretariati ka analizuar rezultatet operative në parandalimin e ekonomisë joformale dhe procedurat penale për krimet financiare gjatë periudhës janar-dhjetor 2017. Në vijim janë paraqitur gjetjet e hasura në bazë të informatave të mbledhura nga institucionet përkatëse:

- Shuma totale e të hyrave të mbledhura neto gjatë periudhës Janar-Dhjetor 2017 ishte 1,745.06 milion EUR, një ngritje prej 6.5% apo rreth 106.79 milion EUR më shumë krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak 2016;
- Shuma totale e mbledhjes së detyrueshme të tatimeve dhe taksave doganore të vonuara ka qenë 67,601.4 milion EUR;
- NjIF-K ka pranuar 838,003 Raporte për transaksione në para të gatshme (RTG) dhe 728 Raporte për transaksione të dyshimta (RTD). Njësia ka shpërndarë gjithsej 117 raporte te inteligjencës së autoriteteve të mandatuara që nënkupton se numri total ka arritur objektivat e caktuara në indikatorët kyç të performancës;
- Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës kanë evidentuar gjithsej 2,594 krime financiare duke shënuar një rritje prej 440 raste në krahasim me vitin 2016;
- Krimet më të zakonshme financiare të evidentuara nga autoritetet e zbatimit të ligjit kanë pas të bëjnë me falsifikimin e parasë, mashtrime, shmangie nga tatimi, pagesa e tarifave të detyrueshme doganore, shpëlarje e parasë dhe zaptimi joligjor i pasurisë së patundshme;
- Vlera totale e pasurisë së sekuestruar përkohësisht nga Policia e Kosovës, Dogana e Kosovës dhe Administrata Tatimore e Kosovës ka qenë 881,101 Euro;
- Një informacion i plotë dhe i besueshëm për rezultatet operative për sa i përket objektivave për fazën e prokurorisë të përcaktuar në Aneksin 1 të Planit të Veprimit 2014-2018 nuk është në dispozicion;
- Numri i përgjithshëm i dënimeve të shqiptuara nga Gjykatat themelore për krime financiare në vitin 2017 ishte 1,721 raste, krahasuar me vitin paraprak 2016 që ishin 3,666 raste;
- Krimet më të zakonshme financiare të përcaktuara në dënimet e shqiptuara nga Gjykatat themelore kanë qenë shpërdorimi i pozitës zyrtare, kontrabanda e mallrave, kundërvajtjet tatimore, zaptimi i paligjshëm i pasurisë së patundshme dhe ryshfeti;
- Vlera totale e vendimeve të Gjykatave themelore për konfiskim nuk është në dispozicion;
- Vlera e përgjithshme e pasurisë së sekuestruar në vitin 2017 ishte rreth 1 milion EUR, përderisa në vitin 2016 vlera e pasurisë së sekuestruar ishte 2.9 milion EUR;
- Vlera e përgjithshme e pasurisë së konfiskuar në vitin 2017 ishte 507,424 EUR, përderisa në vitin 2016 vlera e pasurisë së konfiskuar ishte 128,090 EUR.

5. KONKLuzionet dhe Rekomandimet në Lidhje me Parandalimin e Ekonomisë Joformale, Pastrimit të Parave, Financimit të Terrorizmit si dhe Krimeve Ekonomike dhe Financiare

5.1. Implementimi i Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018

5.1.1. Konkluzionet dhe rekomandimet

Qeveria e Republikës së Kosovës dhe institucionet përgjegjëse të sektorit publik, privat dhe të tretë kanë filluar implementimin e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018. Aktivitetet janë kryesisht në përputhje me kërkesat dhe afatet e përcaktuara në këto dokumente të politikave. Megjithatë, ka krejt tre (3) rreziqe të cilat mund të menaxhohen bazuar në masat e nivelit kombëtar. Ato janë të lidhura me zbatimin e objektivit strategjik "Forcimi i kapaciteteve të institucioneve përkatëse".

Qeveria e Republikës së Kosovës duhet të rrit implementimin e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018, efikasitetin dhe transparencën e parandalimit të ekonomisë joformale dhe krimeve financiare dhe të ndërgjegjësimit, aftësitë dhe kapacitetet e institucioneve të sektorit publik, privat dhe të tretë në lidhje me luftën kundër këtyre dukurive të dëmshme. Prandaj rekomandohet që Qeveria të siguroj që:

1. Autoritetet përgjegjëse dhe të përcaktuara të vazhdojnë të ofrojnë informacionet e kërkuara tek Sekretariatit, në baza 3 mujore, në lidhje me punën e tyre operative dhe rezultatet e përcaktuara në Shtojcën 1 të aktivitetit 2.4.1 të Planit të veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018. Kjo masë është e nevojshme për ta rritur efikasitetin dhe transparencën e parandalimit të ekonomisë joformale dhe krimit financiar dhe për të siguruar zbatimin e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018;
2. Alokimi i buxhetit për Policinë e Kosovës për implementimin e aktivitetit (2.4.3) për të mundësuar krijimin, implementimin dhe vlerësimin e programit trajnues nga Policia e Kosovës në bashkëpunim me NJIF-K dhe institucionet tjera të angazhuara në parandalimin e pastrimit të parave, financim të terrorizmit dhe krimeve financiare. Kjo masë është e nevojshme për të rritur ndërgjegjësimin, aftësitë dhe kapacitetet e institucioneve të sektorit publik, privat dhe të tretë në lidhje me parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar dhe për të siguruar zbatimin e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të veprimit 2014-2018.
3. Përmirësimi i vazhdueshëm i të dhënave nga agjensionet raportuese në veçanti ato të prokurorisë dhe gjykatave me qëllim të harmonizimit të të dhënave të raportuara gjatë fazës administrative e deri tek ekzekutimi i vendimeve gjyqësore. Vërehet një dallim i theksuar në të dhënat e ofruara nga DK, ATK, PK në lidhje me masat e ndërmarra për sekuestrim dhe konfiskim dhe të dhënat e raportuara nga Agjensioni për menaxhimin e aseteve të sekuestruara dhe konfiskuara.

5.2. Performanca operative

5.2.1. Konkluzionet dhe rekomandimet

Shtojca 1 i aktivitetit 2.4.1 të Planit të veprimit të Strategjisë Kombëtare 2014-2018 përcakton objektivat dhe indikatorët kyç të performancës për institucionet përgjegjëse administrative, të zbatimit të ligjit dhe gjyqësorit për parandalimin e ekonomisë joformale dhe krimit financiar. Procesi i zbatimit të këtyre masave ka nisur dhe rezultatet e para janë premtuese. Megjithatë, ka disa faza të caktuara të cenueshme në zinxhirin e procesit për shkak të informatave jo të plota dhe jo konsistente mbi performancën. Kjo posaçërisht ka të bëjë me ndjekjen penale dhe përdorimin e aktgjykimeve për sekuestrim të përkohshëm dhe konfiskim. Rrjedhimisht, mekanizmat e menaxhimit të performancës së institucioneve relevante duhet të zhvillohen dhe gjenerimi dhe shpërndarja e informatave të nevojshme për vlerësimin e performancës së tyre duhet të sigurohet dhe rregullohet për ta rritur efikasitetin dhe transparencën e proceseve.

Rekomandohet që Qeveria e Republikës së Kosovës të rrisë efektivitetin dhe transparencën e parandalimit të ekonomisë joformale dhe krimit financiar duke siguruar që:

1. Buxheti i Qeverisë për vitin financiar 2018 e tutje të përfshijë objektivat e nivelit kombëtar në lidhje me parandalimin e ekonomisë joformale dhe procedurat penale për krimet financiare për institucionet përgjegjëse administrative, të zbatimit të ligjit dhe gjyqësore; dhe
2. Institucionet përgjegjëse administrative, të zbatimit të ligjit dhe gjyqësore për parandalimin e ekonomisë joformale dhe për procedurën penale për krimet financiare të përgatisin plane të performancës për vitin financiar 2018 dhe tutje. Këto plane duhet të përfshijnë objektiva të sakta në nivel institucional me aktivitete të qarta të implementuara, masat për implementimin e tyre si dhe indikatorët kyç të performancës në lidhje me parandalimin e ekonomisë joformale, pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve financiare.
3. Objektivat e planeve të performancës në nivel institucional duhet të derivojnë nga objektivat e buxhetit të Qeverisë për një buxhet të qëndrueshëm i cili duhet të reflektojë, krahas aktivitetit ekonomik, zgjerimin e vazhdueshëm të bazës tatimore dhe konfiskimin e aseteve të përfituara në mënyrë të jashtëligjshme, dhe kjo praktikë duhet të fillojë në të njëjtën kohë me buxhetin qeveritar për vitin financiar 2018 e tutje.